

Výročí 130 let: Národopisná výstava československá v Praze (NVČ)

Během příprav výstavy letech 1891 až 1895 byla lidové kultuře českých zemí poprvé koncepčně věnována pozornost. Na Brněnsku, zejména v okolí Ořechova, Troubska, Šlapanic a Slavkova byly shromážděny nebo zdokumentovány projevy hmotné (obyčejové předměty, hudební nástroje, textil, hračky, řemeslné výrobky, výbava domácností, pečivo, náboženské a léčitelské artefakty) i nehmotné (lidové písně, tance, obyčeje, dětský folklor). Vznikly cenné fotografie, rukopisné prameny, publikace či příspěvky v novinách a časopisech. Vše je rozeseto v řadě institucí, mnohé se nedochovalo nebo bylo dlouho uloženo bez přístupu veřejnosti. Tomuto národopisnému hnutí, kdy se Brněnsko začalo etablovat mezi etnografickými oblastmi, od té doby nebyla věnována patřičná pozornost.

90 let: úmrtí Lucie Bakešové

V roce 1887 byli mj. manželé Bakešovi pověřeni uspořádat národopisnou výstavu a slavnost v Ořechově (u Brna) při příležitosti kočovné (výjezdní) schůze Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci. Od příprav akce Lucie řadu let rozvíjela rozsáhlé národopisné aktivity. S využitím manželových zápisů písní (re)konstruovala na slavnost 15. 7. 1888 suitu královniček, později nazývaných ořechovské, pásma svatby a dožíněk. Na jaře 1889 královničky vychází tiskem a Lucie je cvičila na Moravě i v Čechách, na Brněnsku patrně zaniklému obyčeji vdechla druhý život. V létě 1891 dostaly národopisné aktivity další impulzy. V českých zemích začala příprava NVČ a začal vycházet časopis Český lid. L. Bakešová prošla takřka všechny pudy a mláty ve své a okolních obcích. Předměty byly věnovány do Vlasteneckého muzea v Olomouci, Lucie se sestrami publikovaly objevné statě. 28. 8. 1892 s pomocí mj. sběratelky Františky Kyselkové uspořádala další výstavku se slavností s královničkami, svatbou, hody s dudákem a dětskými hrami. Radou a pomocí přispěla k rozvinutí národopisných aktivit v Troubsku, Šlapanicích i jinde. Odpovídala za oddělení Brněnska-Podhorácka na NVČ, vzala na bedra akvizice, soupis, zásilku do Prahy, instalaci. Předměty současně vybrané pro Národopisné muzeum československé jsou dodnes uloženy v etnografickém oddělení nebo Archivu Národního muzea. Na Moravských lidových slavnostech při NVČ 15.-18. 8. 1895 měla Morava úspěch i díky ukázkám: jí řízených královniček, hodům v Troubsku s přespolní chasou z Ořechova, účastnila se i chasa ze Šlapanic. Po ukončení výstavy aktivity krátce opadly. Kolem roku 1901 předseda Národopisnému odboru pro Brněnsko, jenž zaštil inscenaci svatby z Brněnska v Besedním domě v Brně. Na jaře 1906 připravila ukázkou královniček, dožíněk a atributů k průvodům na Smrtnou neděli pro fotodokumentaci Pracovního výboru pro českou národní píseň na Moravě a ve Slezsku za osobní účasti předsedy Leoše Janáčka. Reprezentativní předměty z Ořechova do muzea cara Alexandra III. v Petrohradě zřejmě získala opět ona. Připravila ukázky jarních obyčejů pro předčasně ukončenou slavnost Moravský rok, plánovanou k Sletu Sokolstva v Brně. K ní rekonstruované atributy byly zdokumentovány a předány Moravskému zemskému muzeu (MZM).

20 let: úmrtí Miroslavy Ludvíkové a Zdenky Jelínkové

Etnografku M. Ludvíkovou jsme si připomněli v letech 2013 a 2023. Ve svých šedesáti letech vzpomínala na rok 1953: „Ve Střelcích jsme bydleli již sedm let, ale že nějaký místní kroj existuje, jsem neměla ani tušení. Střelický kroj mě nadchl. Začala jsem se o něm poučovat kde se dalo, hledala v knihách, archivech, muzeu, ptala se na něj informátorů. Lidový oděv mě tak zaujal, že jsem odešla ze školství a nastoupila do Moravského muzea v Brně, kam jsem přišla, s věnem 150 kusů nasbíraných krojových součástek. Bylo to v roce 1956.“ Díky třicetiletému působení v muzeu a téměř půl století zájmu o oblast Brněnska poznala zdejší lidovou kulturu lépe než kdo jiný. V Etnografickém ústavu MZM shromáždila unikátní soubor krojů brněnského venkova (800 kusů) a zachytila jejich podobu v desítkách lokalit Brněnska.

Etnochoreoložku Z. Jelínkovou, která působila na brněnském pracovišti Státního ústavu pro lidovou píseň a Československé akademie věd, jsme si připomněli v letech 2010 a 2020. Většinu profesního a důchodového věku věnovala lidovému tanci, který zachytila v desítkách lokalit Brněnska. Od 70. let do přelomu milénia vedla kurzy lidových tanců z Brněnska. Usilovala o ediční zpracování maxima starších záznamů tanců a jejich rekonstrukci. Videoencyklopedii Lidové tance Čech, Moravy a Slezska lze považovat za vrchol její práce. 1. část VI. dílu, Brněnsko (dostupná z lidovakultura.cz/lidove-tance/brnensko) obsahuje 83 videí (majících za 8 let na youtube celkem přes 31 tisíc zhlédnutí).

5. června 2025 | nádvoří Staré radnice | 17:30

Brněnsko tančí a zpívá

Padesáté výročí

Hudební a taneční přehlídka folklorních souborů,
skupin a sborů regionu Brněnska

L.
ročník

Program

- 1. Národopisný soubor Orelská chasa vod Pozořic**
K lásce vede cesta ózká
Vedoucí a choreografie: Alena Daňková
- 2. Národopisný soubor Stará Líšeň**
Lidové písně z Líšně
Vedoucí: Růžena Žalakovská
- 3. Újezdská Rozmarýna, Začanští mužáci**
Vojna, vojna, zlá vojna
Vedoucí: Michaela Kyselková, Antonín Sedláček, choreografie: Martina Fialová a Karla Jarošová
- 4. Krojovaná skupina při SDH Brno-Komín**
Lidové písně a tance z Komína
Vedoucí a choreografie: Marie Půčková
- 5. Národopisný soubor Líšňáci**
Keří só to tanečníci
Vedoucí a choreografie: Alena Kučerová
- 6. Zbejšovská chasa**
Prší, prší
Vedoucí a choreografie: Linda Macková
- 7. Folklorní soubor Křenovák**
Hanácké
Vedoucí a choreografie: Jana Póčová

- 8. Folklorní soubor Čaganka**
Já? Ty? My? My!
Vedoucí a choreografie: Adam Blahák
- 9. Národopisný soubor Ferdinanda Volka**
Lidové tance z Tuřan
Vedoucí: Eva Chudáčková
- 10. Národopisný soubor Vrčka**
Lidové tance ze Šlapanic
Vedoucí: Sabina Jánošíková
- 11. Dudáci Tryhuci**
Lidové písně z Brněnska
- 12. Skupina žen z Ostopovic**
Babská beseda
Vedoucí: Barbora Opršálová

Průvod krojovaných vyjde v 17:00 ze Staré radnice za doprovodu dechové hudby Střeličáci ulicemi: Mečová → Dominikánské náměstí → Zámečnická → náměstí Svobody → Masarykova → Zelný trh → Radnická

V případě nepříznivého počasí se průvod ruší.

Dramaturgie: Jan Blažek
Slovem provází: Aleš Kučera

Přehlídku pořádá spolek Brněnsko tančí a zpívá a TIC Brno, p. o.
za finanční podpory statutárního města Brna.